

NVWA veegt fouten onder het tapijt

De Hormonencil van de Belgische federale politie streeft maximale openheid na bij misbruik van doping bij vee; ze nagelt 'de maffia' het liefst aan de hoogste schandpaal. De Nederlandse autoriteiten houden illegaliteit bij voorkeur onder de pet, soms ten koste van onschuldige boeren. 'Ik heb niet om die rotzooi in mijn varkensvoer gevraagd' – het verhaal van varkenshouder Jack Gommers uit het Brabantse Oosteind is schrijnend. En ongelooflijk.

Frank de Vries en Geesje Rotgers

V

arkenshouder Jack Gommers uit het Brabantse Oosteind zit nog altijd met een groot vraagteken. Zijn varkens werden een aantal jaren geleden getest op het verboden hormoon MPA. De uitslagen zijn er wel, maar Gommers krijgt ze niet. Ze worden angstvallig geheimgehouden door de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA). Maar waarom? Dat de uitslagen toebehoren aan Gommers staat als een paal boven water. Hij ontving namelijk wel de bijbehorende nota van de NVWA voor 47 bemonsteringen en 10 manuren werk à raison van 6.306,63 euro. Na een aantal reclamaties krijgt Gommers per brief antwoord van drs. Peelen van de NVWA: de gevraagde informatie zal hem worden aangereikt door de plaatselijke overheidsdierenarts. In de brief wordt Gommers er verder op gewezen dat nogmaals aankloppen geen zin zal hebben. De plaatselijke overheidsdierenarts moet echter nog altijd langs-komen. Het is onbegrijpelijk dat Peelen de uitslag niet gewoon even bij zijn brief voegde. Gommers wordt door de overheid gefrustreerd met ontwijkende antwoorden, inmiddels een dossier vol. Zijn stukken zouden zoek zijn geraakt, misschien zijn ze al wel per ongeluk vernietigd, ze kunnen ook in Brussel liggen, maar daarvan is 'Den Haag' het adres dan weer kwijt – eigenlijk weet niemand waar ze zijn. Ook de Productschappen Vee, Vlees en Eieren (PVE) is het niet gelukt om de betreffende uitslagen boven water te krijgen. "Wij willen ze dolgraag hebben, want tegen ons loopt momenteel een rechtszaak in het kader van de Wet Openbaarheid

Bestuur voor het opleveren van die informatie", aldus de woordvoerder van de PVE. "Maar wij hebben die uitslagen gewoon niet en bij de overheid belanden ook wij op een dood spoor." Waar zijn de uitslagen dan wel? Gelukkig blijken de laboratoria hun werk wel te bewaren. "Wij bewaren alles en de opdrachtgever kan bij ons altijd een kopie opvragen wanneer hij stukken kwijt is", zegt de woordvoerder van onderzoeksinstituut Rikilt van Wageningen UR. Het Rikilt verrichtte destijds de MPA-bemonsteringen op varkens. Goed nieuws: de uitslagen zijn er dus nog. Juist als V-focus de NVWA wil verblijden met dit nieuws, blijken de verloren stukken kennelijk terecht. "Als je de uitslagen wilt inzien, zul je een beroep moeten doen op de Wet Openbaarheid Bestuur", reageert de woordvoerder van de NVWA. Maar ook dat deed Gommers, inmiddels diverse malen, de laatste keer een jaar geleden. Maar met nul resultaat. Als V-focus ten slotte per WOB-verzoek vraagt om inzage in slechts één uitslagformulier, antwoordt de NVWA dat het gaat om een grote hoeveelheid informatie, vevat in een groot aantal documenten, en dat er veel tijd nodig is om de boel op een rij te krijgen. De NVWA blijft traineren.

Fout gemaakt

Maarten Visser, hoofd juridische zaken van de PVE, is nog altijd druk met de juridische afwikkeling van de MPA-crisis die speelde in de jaren 2002-2003. De MPA-crisis kostte de Nederlandse staat en de varkenssector naar schatting 130 miljoen euro. Nederland wil de schade verhalen op de veroor-

zakers: het Ierse farmaceutische bedrijf Wyeth en zijn afvalverwerker Cara. Visser denkt dat de afwikkeling nog jaren in beslag zal nemen. De MPA-crisis kwam in 2002 aan het licht toen op enkele bedrijven onverklaarbare vruchtbaarheidsproblemen optraden bij zeugen. De bron van de MPA bleek te liggen in vijf tanks met besmet suikerwater die waren opgekocht uit een faillissementspartij van een Belgische handelaar door twee Nederlandse varkenshouders. Het suikerwater werd doorverhandeld en op 26 bedrijven werd de MPA daadwerkelijk teruggevonden in de varkens. Het betroffende uitsluitend brijvoerbedrijven. Ook het bedrijf van Gommers werd geblokkeerd en de varkens onderzocht. Maar over de uitslag tast hij nog immer in het duister. De NVWA wil hem nog altijd niets vertellen. Onder leiding van de overheid werden de besmette varkens destijds razendsnel opgespoord en uit de handel genomen. Hoge snelheid was geboden om te voorkomen dat Brussel de Nederlandse exportgrenzen voor lange tijd zou sluiten. Dankzij kortdurende ingrijpen wist de overheid in nauwe samenwerking met de veevoederindustrie en de varkenssector dit destijds te voorkomen. Op het bedrijf van Gommers ging er iets fout. Bij het opladen van de varkens voor het verplichte MPA-onderzoek werd ook een big opgeladen die nooit van de MPA-brij had gevreten; het dier had uitsluitend droogvoer op van een gerenommeerde voerfirma. De big bleek desondanks toch besmet. Dat moest een foutje zijn van het laboratorium, meenden betrokkenen. Door de plaatselijke autoriteiten werd besloten het monstermateriaal

Belgische autoriteiten: 'Nederland is weinig transparant'

Varkenshouder Jack Gommers strijdt tegenwoordig, net als de Belgische autoriteiten, voor transparantie in illegaal dopinggebruik: "Knoeiers met veevoer moeten in de openbaarheid komen en hard worden gestraft, in het belang van de veehouderij!" In tegenstelling tot Nederland, heeft België ervoor gekozen maximaal onderzoek te doen naar illegale stoffen en daar vervolgens ook maximaal transparant over te zijn naar buiten. "En ja, als je veel graaft, vind je denk ik ook meer dan als je minder graaft", stelt Joris Coenen, hoofd promotie van het Belgian Meat Office in Brussel. Coenen is er net als de Belgische autoriteiten van overtuigd dat transparantie werkt tegen het illegale dopinggebruik in de veehouderij. Nederland heeft een veel terughoudender beleid dan België in het hormonendossier. Dat baart de Belgische autoriteiten zorgen. Volgens Jan Van den Boeynants, verbindingssambtenaar bij die federale gerechtelijke politie, is de 'taskforce hormonen' in Nederland al enige tijd geleden opgedoekt. "In België hebben we er juist voor gekozen om zeer hard te werken aan het controleren en opsporen van de hormonenmaffia. Vroeger hadden we gestructureerd en regelmatig overleg met de Nederlandse autoriteiten over het hormonendossier, maar enige tijd geleden is dit gestructureerde overleg ter ziele gegaan. Ik denk dat Nederland er geen echte focus meer voor heeft. Het is ook zo dat Nederland lang niet op zoveel verboden stoffen

controleert als wij." Het hindert de Belgische autoriteiten dat Nederland minder controleert. "Dat kan het werk door ons opsporingsapparaat danig belemmeren." De Belgische Multidisciplinaire Hormonencil (centrale overheid), dat zijn 'thuisbasis' heeft bij de federale gerechtelijke politie, wil vanwege de onderlinge verhoudingen weinig kwijt over de Nederlandse aanpak. "Daar ga ik niet over", aldus hoofdcoördinator Francis Clarysse. Clarysse is wel bezorgd over het gebruik van vreemde stoffen: in de varkenshouderij wordt tegenwoordig een toename van de stof prednisolon gezien. De Nederlandse autoriteiten vinden daarentegen niets. Clarysse daarover: "De grens tussen onze beide landen is veel lager dan de Chinese Muur." Hoogleraar toxicologie en farmacologie Johanna Fink-Gremmels van de faculteit Diergeneeskunde in Utrecht kent het gebruik van corticosteroiden als prednisolon. "Al jaren worden dergelijke producten in Italië gebruikt. Ze zijn vermoedelijk vandaar overgewaaid naar België. Deze stoffen zijn in therapeutisch gebruik ontstekingsremmers. Het zijn geen hormonen." Het verbaast deze hoogleraar overigens niet dat het gebruik van 'verboden stoffen' toeneemt. "Met het verbod op groeibevorderaars in het voer en de sterke reductieplannen van antibiotica is er steeds meer markt voor alternatieven."

opnieuw te laten onderzoeken. Helaas had de NVWA tegen de regels in het monstermateriaal al laten vernietigen, zowel bij het lab als bij de slachterij. “Sorry, foutje”, reageert de overheid. “Kan gebeuren”, dacht Gommers toen nog. Omdat de varkenshouder het zekere voor het onzekere wilde, zond hij opnieuw varkens in voor onderzoek. Hij zond daarbij ook een aantal varkens in die uitsluitend van het ‘schone’ voer van de gerenommeerde firma hadden gegeten. “Ik liet ze bewust onderzoeken op niervet, want hierin blijft MPA lang aantoonbaar.” De uitslagen ontving Gommers nooit, wel de bijbehorende nota. Was het illegale dopinggebruik dan toch wijder verbreid in Nederland? En symboliseerden de vijf containers besmet suikerwater die bij toeval werden ontdekt het topje van een ijsberg?

Onder het tapijt

De varkenshouder weet enige vertrouwelijke correspondentie tussen het RIVM en de NVWA boven water te krijgen (in bezit van V-focus). Hieruit blijkt enerzijds dat de varkens op het bedrijf van Gommers wel degelijk besmet waren met MPA, en anderzijds dat er ‘iets aan de hand was’ met zijn bedrijf. Wat er aan de hand was, vermeldt de correspondentie helaas niet. Gommers denkt dat de NVWA bewust niet verder wilde kijken dan de beperkte stroom besmet brijvoer. Dat de MPA ook in de grote stroom droogvoer terecht was gekomen, mocht niet naar buiten komen. De varkenshouder wordt bevestigd in zijn vermoeden als enkele jaren later een vertrouwelijk KLPD-rapport uitlekt. Daarin staat dat de MPA helemaal geen incident betrof, maar dat het MPA-houdende suikerwater al enkele jaren als ‘sugar water’ werd verhandeld via een Belgische firma. Het illegale, maar structurele gebruik was dus wel degelijk bekend bij de Nederlandse autoriteiten. Toenmalige minister Cees Veerman werd in verlegenheid gebracht door het uitlekken van het KLPD-rapport. De Tweede Kamer werd vertrouwelijk geïnformeerd over de kwestie. Er volgt een briefwisseling tussen het Nederlandse ministerie van Landbouw en de Europese Commissie over de afwikkeling van de MPA-kwestie. Hoewel de Europese Commissie het bestaan van de correspondentie (2002-2009) bevestigt op zijn website, blijkt ook deze in Nederland onvindbaar. Zes weken lang doorzochten medewerkers van het ministerie hun archieven, echter zonder resultaat.

Januari 2013

Ten slotte kan ook de hoogste veterinaire ambtenaar op het ministerie van EZ, Christianne Brusckhe, Gommers niet helpen. “Omdat hij al beroep heeft gedaan op de Wet Openbaarheid Bestuur.” Uiteindelijk meldt de NVWA zich bij de redactie met nieuws. “Wij hebben het volledige MPA-dossier ook eens goed doorgespit. Dat was heel erg veel werk

GEEN WAAR VOOR ZIJN GELD

Een nota van 6.306,63 euro kreeg Jack Gommers wel van de overheid, voor onderzoek bij zijn varkens. Maar de uitslagen wil de staat hem niet verstrekken.

Foto: Marcel Bekken

omdat het van enige tijd geleden is en het intern verspreid ligt over vier locaties. Uit dit dossier blijkt dat de MPA-uitslagen van het bedrijf van Gommers allemaal negatief waren”, meldt de woordvoerder. De uitslagen zijn dus toch boven water? Nee, het betreft een mondelinge mededeling van de NVWA. Vlot daarna krijgt de redactie van V-focus antwoord op haar WOB-verzoek: “Onderzoeksuitslagen worden op basis van de archiefwet na drie jaar vernietigd, deze uitslagen zijn dus vernietigd.” Dit is

uiterst curieus: geen bewijsstuk meer, maar toch een mondelinge uitslag kunnen geven? En Gommers die binnen de termijn van drie jaar al vele malen vroeg om de uitslagen, maar ze niet kreeg? En een overheidsdienst die zijn bewijsstukken alvast vernietigt, lopende de juridische afwikkeling van de zaak? Dit kan niet kloppen! Gommers deed eind januari aangifte tegen de NVWA bij het Openbaar Ministerie, wegens verduistering van zijn stukken door de overheid.